

**Категоризация на неевропейските фитоплазми по *Cydonia* Mill.,
Fragaria L., *Malus* Mill., *Prunus* L., *Pyrus* L., *Ribes* L., *Rubus* L. и *Vitis* L.**

След искане от Европейската комисия, Експертната група по здраве на растенията на Европейския орган по безопасност на храните е извършила категоризация на девет фитоплазми по дюля (*Cydonia* Mill.), ягода (*Fragaria* L.), ябълка (*Malus* Mill.), сливи (*Prunus* L.), круши (*Pyrus* L.), френско грозде (*Ribes* L.), рубус (*Rubus* L.) и лоза (*Vitis* L.), за които се знае, че се срещат единствено извън Европейския Съюз (ЕС) или имат ограничено присъствие в ЕС.

Това становище обхваща щамовете на *Candidatus Phytoplasma australiense*, *Ca. P. fraxini*, *Ca. P. hispanicum*, *Ca. P. trifolii*, *Ca. P. ziziphi*, *Ca. P. aurantifolia*, *Ca. P. pruni* и *Ca. P. pyri* и неклассифицирана фитоплазма *Buckland valley grapevine yellows* по лозята.

Фитоплазмата *Ca. P. aurantifolia* се среща в Азия (Бангладеш, Китай, Индонезия, Япония, Корея, Малайзия, Филипините и Тайван) и Океания (Австралия, Микронезия, Нова Каледония, Палау, Папуа Нова Гвинея, Соломоновите острови, Тонга и Вануату).

От тази фитоплазма са докладвани шест асимптоматични проби от рунянковидно горчивче (*Picris hieracioides*), взети от лозово насаждение в Сърбия.

Ca. Phytoplasma australiense е регистрирана в Израел, Австралия, Нова Каледония и Нова Зеландия. *Ca. P. fraxini* се среща в Канада, Чили, Колумбия, САЩ и Иран.

Фитоплазмата *Ca. P. hispanicum* се среща в Канада, САЩ и Япония, а *Ca. P. trifolii* е регистрирана в Америка (Канада, Мексико и САЩ), Азия (Бангладеш, Китай, Индия, Иран, Корея, Узбекистан, Сирия и Турция) и Европа (Русия).

Навлизането и разпространението на всички категоризирани фитоплазми може да се осъществи чрез вегетативно размножаване, а търговията с растения гостоприемници за засаждане са основният път за навлизане и разпространение на дълги разстояния. Освен това фитоплазмите могат да се пренасят и чрез някои семейства насекоми (*Fulgoromorpha*), (*Cicadomorpha*) и (*Sternorrhyncha*) от разред полутвърдокрили (*Hemiptera*).

Обхватът на естествените гостоприемници на категоризираните фитоплазми варира от един до повече от 90 вида растения, което увеличава възможните пътища за навлизане, а растенията гостоприемници са масово култивирани на територията на ЕС.

Не се очаква установяването на тези фитоплазми да бъде ограничено от условията на околната среда на ЕС, а евентуалното въвеждане на тези фитоплазми на територията на ЕС, би оказало икономическо въздействие.

Факторите, които биха ограничили ефективността на мерките за предотвратяване на навлизането, установяването и разпространението на тези фитоплазми са свързани с безсимптомната фаза, при някои от тях, което затруднява визуалното им откриване.

Повечето от тези фитоплазми имат широк спектър от гостоприемници. Освен това към този момент липсва достатъчно информация относно възможността за пренасяне на някои от тези фитоплазми с помощта на вектори.

Всички категоризирани фитоплазми отговарят на критериите, оценявани от Европейския орган по безопасност на храните, за да се квалифицират като потенциални карантинни вредители в Съюза, и не се класифицират като потенциални регулирани некарантинни вредители, тъй като са фитоплазми срещани се единствено извън ЕС.

Основната несигурност произтича от ограничената информация за разпространението, биологията и епидемиологията на тези фитоплазми. В резултат на това, изготвената категоризация за някои от фитоплазмите може да се промени, ако бъдат събрани достатъчно нови данни за тях. Въпреки това могат да се направят следните общи изводи: за всяка една от категоризираните фитоплазми са налични диагностични техники. Всички фитоплазми биха могли да навлязат в ЕС, особено чрез движение на заразени растения за засаждане, а ако това се случи, те биха могли да се установят, разпространят и да доведат до негативни въздействия върху растенията гостоприемници, но често и върху други гостоприемници.

За всички категоризирани фитоплазми са налични фитосанитарни мерки за намаляване на вероятността за влизане, установяване и разпространение в ЕС.

Други научни становища и актуална информация в областта на здравето на растенията, както и оценка на риска по цялата хранителна верига може да намерите на сайта на Центъра за оценка на риска по хранителната верига: <http://corhv.government.bg/>

Източници:

Pest categorisation of the non-EU phytoplasmas of Cydonia Mill., Fragaria L., Malus Mill., Prunus L., Pyrus L., Ribes L., Rubus L. and Vitis L., EFSA Journal 2020;18(1):5929 – <https://www.efsa.europa.eu/en/efsajournal/pub/5929>

Изготвил:

Николай Спасов, старши експерт
Дирекция „Оценка на риска по хранителната верига“, ЦОРХВ
13.02.2020 г.

гр. София, 1618, бул. ”Цар Борис III” № 136
<http://corhv.government.bg>, corhv@mzh.government.bg
тел. 02/4273056

Ф-НК-7.6-5/0

